

5. *Kalmykova, L.* (2024). «Mediation: A fashionable trend or an urgent need?». *Visnyk NAAU*, 12(97). Available at: <https://unba.org.ua/publications/8689-mediacya-modnij-trend-chi-nagal-na-potreba.html>.
6. *Mediatsiya yak alternatyvnyi sposib vyryshennya sporiv: vitchyzniani ta zarubizhn'yi dosvid: naukova monohrafiya* [Mediation as an alternative dispute resolution method: Domestic and foreign experience: Scientific monograph] (2020). Za zah. red. *V. I. Tsymbaliuka*. L'viv: Novyi Svit-2000.
7. *Hryn', D. V.* (2023). *Mediatsiya yak alternatyva vyryshennya indyvidual'nykh trudovykh sporiv: Kvalifikatsiyna naukova pratsya na praktyk rukopysu* [Mediation as an alternative method for resolving individual labor disputes: Qualification scientific work for the degree of doctor of philosophy]. Dys. ... doktora filosofiyi: spets. 081 "Pravo" Natsional'nyi yurydychnyi universytet im. Yaroslava Mudroho. Available at: https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/download/diss/grin/d_grin.pdf.p7s.
8. *Tsyvil'nyi protsesual'nyi kodeks Ukrainy* [Civil Procedure Code of Ukraine] (2004). Zakon vid 18.03.2004 № 1618-IV. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n9697>.
9. *Pro mediatsiyu* [On Mediation] (2021). Zakon Ukrainy vid 16.11.2021 № 1875-IX. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>.
10. *Stupakova, I. H.* (2023). «Labor mediation as an alternative method of resolving labor disputes». *Aktual'ni problemy vitchyzniano i iurysprudentsii*, No.4, pp. 65-70. Available at: http://apnl.dnu.in.ua/4_2023/10.pdf.
11. *Sloma, V.* (2023). «Mediation as a method of resolving civil law disputes». *Aktual'ni problemy pravozaovstva*, No. 4(36), pp. 89-93.
12. *Kanivets, L. A.* (2024). «On the effectiveness of applying mediation in land disputes». *Pravo i suspil'stvo*, No. 1(2), pp. 337-343. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.1.2.50>

Abstract.

Mykytiuk V., Mykytiuk S., Kartavych V. Comparative Analysis of Legal Procedures for Dispute Resolution Involving a Judge and Mediation in Civil Proceedings.

The article presents a comparative analysis of the legal procedures involved in judge-led dispute settlement and mediation in civil proceedings. Specifically, it examines shared features such as the promotion of peaceful dispute resolution, voluntary participation, confidentiality of proceedings, and procedural flexibility, which allows these methods to adapt to various situations and enhances their effectiveness in achieving peaceful conflict resolution. This emphasis on voluntary participation respects the autonomy of the parties involved, empowering them in the resolution process. Key differences include the participants, the scope of conflict resolution, the procedural order, their place in judicial processes, and duration, reflecting distinct approaches to conflict resolution in civil proceedings. Judge-led settlement involves an active role for the judge, who not only coordinates the process but may also propose a path to peaceful resolution, whereas mediation focuses on assisting parties in reaching mutual agreement through negotiation with a neutral intermediary, creating the potential for win-win outcomes. Both procedures address the needs of conflict participants. The analysis reveals that mediation is particularly effective for resolving family disputes and intellectual property conflicts. However, legislative improvements are needed for mediation to address labor and land disputes effectively. The authors underscore judge-led settlement and mediation as two effective conflict resolution methods, each with unique characteristics and approaches. Both aim to achieve peaceful dispute resolution without prolonged judicial proceedings, thereby conserving time and resources while ensuring effective protection of the parties' rights and interests. Additionally, the authors emphasize the importance of these methods for advancing civil proceedings within the context of contemporary judicial reform.

Keywords: judge-led settlement, mediation, legal procedures, civil proceedings, peaceful conflict resolution, mediator.

Стаття надійшла до редакції 10.11.2024 р.

Бібліографічний опис статті:

Микитюк В.О., Микитюк С.О., Картавич В. В. Порівняльний аналіз правових процедур врегулювання спору за участю судді і медіації у цивільному судочинстві. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2024. № 6. С. 6-10.

Mykytiuk V., Mykytiuk S., Kartavych V. Comparative Analysis of Legal Procedures for Dispute Resolution Involving a Judge and Mediation in Civil Proceedings. Actual problems of innovative economy and law. 2024. No. 6, pp. 6-10.

УДК: 343.9

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-6-2>

ШИНКАРЬОВ Юрій Вікторович, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри правового регулювання економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, <https://orcid.org/0000-0003-1173-7975>

ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗАСАД ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ЗА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА НЕДОТОРКАНОСТІ

Шинкарёв Ю.В. Щодо застосування загальних засад призначення покарання за злочини проти статевої свободи та недоторканості.

У статті йдеться про унікальність законодавчої конструкції санкцій за зґвалтування, вчинене повторно щодо особи, яка не досягла чотирнадцятирічного віку незалежно від її добровільної згоди (або особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених частинами четвертою або п'ятою статті 153, статтею 155 або частиною другою статті 156 КК України ч. 6 ст. 152 КК України) та за вчинення повторно сексуального насильства щодо особи, яка не досягла чотирнадцятирічного віку незалежно від її добровільної згоди або особою, яка раніше вчинила будь-який із кримінальних правопорушень, передбачених частиною четвертою статті 152, статтею 155 або частиною другою статті 156 (ч. 6 ст. 152 КК України). Констатовано, що вказана санкція фактично є унікальною в структурі чинного закону про кримінальну відповідальність, оскільки має ознаки абсолютної визначеності. Цією санкцією в альтернативі передбачено два види основних покарань: позбавлення волі на певний строк і довічне позбавлення волі. Водночас строк позбавлення волі є визначеним – 15 років, що і створює унікальність цієї санкції. Проаналізовано судову практику призначення покарання за ці види правопорушень. Досліджено застосування загальних засад призначення покарання за правопорушення такого роду. Констатовано обмеженість інструментарію, що здатний забезпечити максимальну реалізацію принципу індивідуалізації покарання в такому випадку. Визначено, що

індивідуалізація покарання фактично зводиться до вибору між двома видами основного покарання і лише в окремих випадках у збільшенні або зменшенні строку покарання відповідно до ст. 70 або ст. 69 КК України.

Ключові слова: статеві свобода, статеві недоторканість, призначення покарання, загальні засади призначення покарання, санкція, заходи кримінально-правового характеру.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та недоторканості вважаються одними з найбільш суспільно небезпечних. Про це свідчить кілька факторів, таких як: цінність об'єкта кримінально-правової охорони, якому заподіюється шкода цими правопорушеннями; однозначно негативне сприйняття таких правопорушень суспільством і однозначний соціальний запит на встановлення максимально суворого покарання за такі правопорушення і сприйняття законодавцем такої вимоги при формуванні кримінально-правових санкцій; максимальне зосередження зусиль правоохоронних органів на розкритті цих правопорушень і притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності. Треба також зазначити, що, зважаючи на специфіку правопорушень проти статевої свободи та недоторканості, існують окремі особливості притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які їх вчинили. Це проявляється як у особливостях конструювання законодавцем складів кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканості, так і формуванні санкцій за вчинення цих правопорушень, так і в особливостях правозастосування при призначенні покарання.

Актуальність запропонованої статті полягає у виявленні закономірностей призначення покарання та, зокрема, урахування загальних засад його призначення за вчинення окремих правопорушень проти статевої свободи та недоторканості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню правового регулювання кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканості та практики призначення покарання за їх вчинення у літературі приділяється значна увага. Серед учених, наукові праці яких присвячені дослідженням означеного питання або пов'язаних з ним явищ, можна виділити: А. Бражника, Д. Даниленка, О. Дудорова, І. Леган та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз практики призначення покарання за окремі кримінальні правопорушення проти статевої свободи та недоторканості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останнім часом в парадигмі правового регулювання відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканості відбулися значні зрушення. Здебільшого вони виявилися у збільшенні карального потенціалу окремих санкцій за вчинення діянь такого роду. Як зазначив А. Бражник: «Ст. 152 і ст. 153 КК України були доповнені частинами шостими, у яких передбачається відповідальність за повторне зґвалтування (сексуальне насильство), вчинене щодо малолітньої особи. При цьому санкції цих кримінально-правових норм законодавець сформулював як «караються позбавленням волі на строк п'ятнадцять років або довічним позбавленням волі». По-суті, законодавець запровадив «революційну» новелу, яка полягає у тому, що у КК

з'явилася основне покарання у виді позбавлення волі на чітко-визначений термін – 15 років. Подібних покарань у КК України 2001 р. досі не існувало» [1, с. 81]. Виходячи із зазначених змін, викликає однозначну цікавість дослідження застосування загальних засад призначення покарання при його призначенні за вчинення діянь, передбачених ч. 6 ст. 152 КК України та ч. 6 ст. 153 КК України, враховуючи практичну відсутність судової дискреції при його призначенні (за виключенням, звісно, обрання одного з альтернативних видів покарань).

Базою для проведення дослідження є вирокі суду, що перебувають у вільному доступі у Єдиному реєстрі судових рішень. Так, було проаналізовано понад 70 вироків, за якими особу було засуджено за вчинення діянь, передбачених ч. 6 ст.ст. 152, 153 КК України.

Дослідження вироків, у яких призначається покарання за ч. 6 ст.ст. 152, 153 КК України, показало, що в окремих випадках інформативність для аналізу засад призначення покарання є обмеженою. Це пов'язано з тим, що у деяких вироків резолютивна частина відсутня, оскільки, як зазначає суд: «У відповідності до ч. 15 ст. 615 КПК України в умовах дії воєнного стану після складання та підписання повного тексту вироку суд вважає необхідним обмежитись проголошенням його резолютивної частини з обов'язковим врученням учасникам судового провадження повного тексту вироку в день його проголошення» [2]. І хоча таких випадків небагато, проте вони існують.

Першою засади призначення покарання, передбаченого ст. 65 КК України, тобто «у межах, установлених у санкції статті (санкції частини статті)», суди дотримувались неухильно. Вихід покарання за межі санкції статті відбувався лише у двох випадках.

У першому випадку він відбувся за наявності в діях особи сукупності злочинів. Так, суд зазначив, що: «На підставі ч. 1 ст. 70 КК України шляхом часткового складання призначених покарань остаточно призначити покарання у вигляді 20 (двадцяти) років позбавлення волі» [2]. Водночас у цьому випадку увагу привертає те, що суд не призначив довічне позбавлення волі, як альтернативне покарання позбавленню волі на певний строк, а скористався саме наведеним вище прийомом.

Другим випадком виходу судом за межі санкції стало призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Так, суд призначив покарання за вчинення злочину, передбаченого ч. 6 ст. 152 КК України, із застосуванням ст. 69 КК України і засудив особу до покарання у виді позбавлення волі на строк 9 років [3]. Водночас цей вирок апеляційною інстанцією був скасований через його надмірну м'якість.

Щодо другої засади призначення покарання, тобто призначення його відповідно до положень Загальної частини КК України, то у вироків

суди, на жаль, традиційно не вказують, які саме положення чинного КК України враховуються при призначенні покарання. Найчастіше у вирокх взагалі відсутні посилання на врахування вказаної засади.

Щодо засади, яка зобов'язує суд враховувати ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, то суди, як правило, вказують на її врахування, наприклад, зазначаючи: «При призначенні покарання обвинуваченому ОСОБА_6, колегія суддів враховує ступінь тяжкості вчиненим кримінальних правопорушень» [4]. Але знову таки, яким саме чином тяжкість правопорушення корелюється з призначеним покаранням – прямо у вирокх не вказується, тим паче покарання не мають фактично строкового діапазону.

Вказівка на врахування особи винного у вирокх спостерігається в усіх досліджених випадках. Водночас палітра врахованих характеристик є достатньо різноманітною. Так, наприклад, Кам'янський районний суд Черкаської області вказав, що, призначаючи покарання, враховує: «Особу винного, який згідно із висновком судово-психіатричного експерта № 359 від 29 вересня 2021 року на час вчинення інкримінованих кримінальних правопорушень та на теперішній час є осудним, за місцем проживання характеризується посередньо, проживає в цивільному шлюбі, має на утриманні малолітню дитину, непрацюючий» [5]. Чи, наприклад, у вирокх зазначалося, що «Суд враховує, що обвинувачений вперше притягується до кримінальної відповідальності, задовільно характеризується по місцю проживання, на обліку у лікарів психіатра та нарколога не перебуває, одружений, хворіє на цироз печінки» [6]. Якщо підсумувати, то характеристика особи обвинуваченого зводиться до оцінки кількох факторів: стану здоров'я, характеристики з місця роботи чи проживання, наявності родинних відносин, наявності постійного місця роботи.

Щодо врахування судом пом'якшувальних та обтяжувальних покарання обставин, то, зважаючи на вид правопорушення, у жодному дослідженому випадку призначення покарання за вчинення злочину, передбаченого ч. 6 ст. 152 або ч. 6 ст. 153 КК України, не виявлено. Обставиною, що обтяжує покарання, як правило, визнається вчинення злочину в стані алкогольного сп'яніння або тяжкі наслідки, спричинені злочином. Водночас стан алкогольного сп'яніння спостерігається у значній кількості випадків, оскільки, як видається, зменшує для винної особи стримувальні фактори. Треба зазначити, що ці частини ст.ст. 152, 153 КК України передбачають відповідальність саме за повторне вчинення правопорушень щодо осіб, які не досягли 14 річного віку і вказані обставини є кваліфікуючими у ст.ст. 152, 153 КК України і додатково обтяжувати покарання не можуть, оскільки вже містяться у структурі правової норми. Хоча були виявлені й інші випадки. Так, в одному з досліджених вироків суд зазначив: «Обставинами, що обтяжують покарання обвинуваченого ОСОБА_6, суд визнає вчинення кримінального правопорушення щодо малолітньої дитини, що передбачено п. 6 ч. 1 ст. 67 КК України, і вчинення кримінального

правопорушення особою, що перебуває у стані алкогольного сп'яніння, що передбачено п. 13 ч. 1 ст. 67 КК України» [7].

Постає питання, як саме передбачені ст. 65 КК України загальні засади призначення покарання впливають на вид і строк покарання?

Загальні засади призначення покарання є складною системою правил, які повинен враховувати суд в усіх випадках призначення покарання. Саме така характеристика і робить зазначені засади загальними. Як вважається, застосування судом загальних засад призначення покарання сукупно здатне забезпечити реалізацію принципу індивідуалізації покарання. Чи можна на ґрунті здійсненого аналізу практики стверджувати, що всі зазначені загальні засади дійсно дозволяють індивідуалізувати покарання в такому випадку?

У цьому контексті виявлено кілька моментів. Майже ніколи діяння винної особи не кваліфікувалося виключно за ч. 6 ст.ст. 152, 153 КК України. Як правило, кваліфікація відбувається за сукупністю злочинів і суд індивідуалізувати може покарання здебільшого щодо інших злочинів, що входять у сукупність – обираючи вид і розмір покарання що призначається за їх вчинення – але окремо це у вирокх не вказував, зазначаючи про урахування засад загалом. Але остаточне покарання, як правило, призначається шляхом застосування принципу поглинення більш суворого покарання – менш суворим, тобто або 15 років позбавлення волі або довічне позбавлення волі.

Щодо призначення покарання безпосередньо за вчинення діянь, передбачених ч. 6 ст.ст. 152, 153 КК України, то судова дискреція в цьому випадку максимально обмежена з огляду на конструкцію санкції і відповідно до засади призначення покарання «в межах санкції статті». Суд може обирати лише один з видів основного покарання без можливості визначити його розмір, оскільки довічне позбавлення волі є покаранням з невизначеним строком, а строкове позбавлення у виді позбавлення волі є абсолютно визначеним – 15 років. Тобто в цьому випадку, застосовуючи загальні засади призначення покарання, суд визначає, яке з двох покарань призначити і яке з них є більш справедливим. Так, у вирокх Коростенського міськрайонного суду Житомирської області обґрунтовувалося призначення покарання у вигляді 15 років позбавлення волі: «Дане покарання перебуває у справедливому співвідношенні із тяжкістю та обставинами вчиненого і особою винного, адже справедливість розглядається як властивість права, виражена, зокрема, в рівному юридичному масштабі поведінки й у пропорційності юридичної відповідальності вчиненому порушенню, так як Конституційний Суд України у Рішенні від 02 листопада 2004 року № 15-рп/2004 зазначив, що: «Справедливе застосування норм права – є передусім недискримінаційний підхід, неупередженість. Це означає не тільки те, що передбачений законом склад злочину та рамки покарання відповідатимуть один одному, а й те, що покарання має перебувати у справедливому співвідношенні із тяжкістю та обставинами скоєного і особою винного.

Адекватність покарання ступеню тяжкості злочину впливає з принципу правової держави, із суті конституційних прав та свобод людини і громадянина, зокрема права на свободу, які не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України. Окремим виявом справедливості є питання відповідності покарання вчиненому злочину; категорія справедливості передбачає, що покарання за злочин повинно бути домірним злочину.... Остаточне покарання ОСОБА_12 призначити за правилами ч. 1 ст. 70 КК України, шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим у виді позбавлення волі на строк 15 (п'ятнадцять) років» [2].

Інший суд, обираючи позбавлення волі, аргументує це за допомогою інших аргументів, лише в загальному вигляді згадуючи про положення ст. 65 КК України: «Згідно з вимогами ст. 65 КК України особі, яка вчинила злочин, має бути призначено покарання, необхідне й достатнє для її виправлення та попередження нових злочинів. При цьому підлягають урахуванню ступінь тяжкості вчиненого злочину, особа винного й обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання. Більш суворий вид покарання з числа передбачених за вчинений злочин призначається лише у разі, якщо менш суворий вид покарання буде недостатній для виправлення особи та попередження вчинення нею нових злочинів. Виходячи з указаної мети й

принципів справедливості, співмірності та індивідуалізації, покарання за своїм видом та розміром повинно бути адекватним (відповідним) характеру вчинених дій, їх небезпечності та даним про особу винного» [8].

Але іноді трапляється і більш лаконічне резюме суду щодо обрання виду покарання: «Колегія суддів не вбачає підстав для обрання обвинуваченому ОСОБА_6 покарання у виді довічного позбавлення волі» [4].

Проте треба стверджувати, що при призначенні покарання за вчинення діянь, передбачених ч. 6 ст. 152, 153 КК України, суд враховує загальні засади сукупно, але водночас індивідуалізований їх ефект – значно зменшений. Навіть якщо говорити про застосування ст.ст. 69, 70 КК України, то в тут йдеться про спеціальні засади призначення покарання.

Отже, можна резюмувати, що весь механізм загальних засад призначення покарання направлений на обрання одного з альтернативних видів покарань без можливості подальшої індивідуалізації у їх межах.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, можна резюмувати, що весь механізм загальних засад призначення покарання направлений на обрання одного з альтернативних видів покарань без можливості подальшої індивідуалізації у їх межах.

Література.

1. Бражчик А.О. Абсолютно-визначені покарання за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості. Le matériel de la conférence sera accessible au public selon les termes de la licence Creative Commons Attribution 4.0 International. Strasbourg, République française. 30 octobre 2020. С. 81-84.
2. Вирок Коростенського міськрайонного суду Житомирської області. Справа № 277/799/22 від 08.11.2023 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114844161>.
3. Вирок постановлений колегією суддів судової палати з розгляду кримінальних справ Чернігівського апеляційного суду. Справа № 733/54/22 від 11 січня 2023 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108353713>.
4. Вирок постановлений колегією суддів Деснянського районного суду м. Києва. Справа № 754/5727/22 від 17 липня 2023 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112258393>.
5. Вирок Кам'янського районного суду Черкаської області. Справа № 696/1163/21 від 01 червня 2022 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104563737>.
6. Вирок Дніпровського районного суду м. Дніпродзержинська Дніпропетровської області. Справа № 208/9789/21 від 30 листопада 2022 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107635023>.
7. Вирок Луцького міськрайонного суду Волинської області. Справа № 158/1140/21 від 28 березня 2022 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103773609>.
8. Вирок Ніжинського міськрайонного суду Чернігівської області. Справа № 728/2069/20 від 14 січня 2021 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94147465>.

References.

1. Brazhnyk, A. O. (2020). Absolutely determined punishments for crimes against sexual freedom and sexual inviolability. In *Le matériel de la conférence* (pp. 81-84). Strasbourg, France. Creative Commons Attribution 4.0 International License.
2. Verdict of the Korosten District Court of Zhytomyr Region. Case No. 277/799/22, November 8, 2023. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114844161>.
3. Verdict issued by the panel of judges of the Criminal Chamber of the Chernihiv Court of Appeal. Case No. 733/54/22, January 11, 2023. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108353713>.
4. Verdict issued by the panel of judges of the Desniansky District Court of Kyiv. Case No. 754/5727/22, July 17, 2023. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112258393>.
5. Verdict of the Kamianske District Court of Cherkasy Region. Case No. 696/1163/21, June 1, 2022. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104563737>.
6. Verdict of the Dnipro District Court of Dniprodzerzhynsk, Dnipropetrovsk Region. Case No. 208/9789/21, November 30, 2022. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107635023>.
7. Verdict of the Lutsk City District Court of Volyn Region. Case No. 158/1140/21, March 28, 2022. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103773609>.
8. Verdict of the Nizhyn City District Court of Chernihiv Region. Case No. 728/2069/20, January 14, 2021. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94147465>.

Abstract.

Shynkarov Y. On the application of general principles of sentencing for crimes against sexual freedom and inviolability.

The article focuses on the uniqueness of the legislative design of sanctions for rape committed repeatedly against a person under the age of fourteen, regardless of his/her voluntary consent (or by a person who has previously committed any of the crimes under parts four or five of Article 153, Article 155 or part two of Article 156 of the Criminal Code of Ukraine, part 6 of Article 152 of the Criminal Code of Ukraine) and for repeated sexual violence against a person under the age of fourteen, regardless of his or her voluntary consent or by a person who has previously committed any of the criminal offenses under part four of Article 152, Article 155 or part two of Article 156 (part 6 of Article 152 of the Criminal Code of Ukraine). It is stated that this sanction is unique in the structure of the current law on criminal liability since it has the features of absolute certainty. This sanction alternatively provides for two bare punishments - imprisonment for a fixed term and life imprisonment. At the same time, the term of imprisonment is specific - 15 years, which creates the uniqueness of this sanction. The article analyzes the court practice of sentencing for these types of offenses. Applying the general principles of sentencing for offenses of this kind is studied. The author notes that a limited number of tools can ensure maximum implementation of the principle of individualization of punishment in this case. It is determined that individualization of punishment is reduced to a choice between two types of bare punishment and only in some cases to an increase or decrease in the term of punishment per Articles 70 or 69 of the Criminal Code of Ukraine.

Keywords: sexual freedom, sexual inviolability, sentencing, general principles of sentencing, sanction, criminal law measures.

Стаття надійшла до редакції 22.11.2024 р.

Бібліографічний опис статті:

Шинкарьов Ю.В. Щодо застосування загальних засад призначення покарання за злочини проти статевої свободи та недоторканості. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2024. № 6. С. 10-14.

Shynkarov Y. On the application of general principles of sentencing for crimes against sexual freedom and inviolability. Actual problems of innovative economy and law. 2024. No. 6, pp. 10-14.

УДК: 343.2

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-6-3>

КУРДЮКОВ Олексій Олександрович, аспірант другого року навчання кафедри трудового права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, <https://orcid.org/0009-0001-7538-7567>

ТРУДОВИЙ ДОГОВІР ІЗ НЕФІКСОВАНИМ РОБОЧИМ ЧАСОМ ЯК ІНСТРУМЕНТ АДАПТАЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ ДО СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ

Курдюков О. О. Трудовий договір із нефіксованим робочим часом як інструмент адаптації ринку праці до сучасних викликів: переваги та ризики.

Стаття присвячена дослідженню питання впровадження трудових договорів із нефіксованим робочим часом у трудове законодавство України. Проаналізовано вплив сучасних глобальних викликів, таких як цифровізація, економічні кризи, пандемія COVID-19 та війна в Україні, на сучасний ринок праці. У статті проаналізовано зміни до Кодексу законів про працю України (зокрема, статтю 211), наведено законодавче визначення окресленого виду трудового договору, виокремлено характерні риси останнього. У статті зазначено, що досліджуваний вид трудового договору є аналогом іноземної конструкції «zero hours contract»; здійснено порівняння з аналогічними моделями працевлаштування в інших країнах, зокрема, у Великій Британії, Нідерландах, Новій Зеландії та інших країнах ЄС. Зазначено, що єдиного стандартизованого підходу до регламентування використання такого виду трудового договору на рівні ЄС не існує, а тому таке регулювання здійснюється на рівні окремих держав із урахуванням тих чи інших суттєвих відмінностей. У статті наведено переваги трудового договору із нефіксованим робочим часом для сучасного ринку праці в Україні, зокрема, можливість легалізації фрілансу, адаптацію до сучасних викликів щодо організації роботи в умовах воєнного стану. Особливу увагу приділено істотним умовам трудового договору із нефіксованим робочим часом, таким як строки повідомлення про роботу, базові години та дні виконання обов'язків, а також підстави для припинення таких договорів. Наголошено, що ці аспекти потребують подальшого вдосконалення для забезпечення прозорості трудових відносин та задля уникнення трудових спорів через можливі зловживання зі сторони роботодавців та недосконалість законодавчого регулювання. Проаналізовано деякі аспекти міжнародного досвіду та запропоновано шляхи вирішення тих чи інших загроз. У висновках підкреслюється перспективність цього виду договорів для України, особливо в умовах цифровізації, економічної нестабільності та війни. Для досягнення максимальної ефективності пропонується подальше вдосконалення правового регулювання з урахуванням міжнародного досвіду.

Ключові слова: трудовий договір, нефіксований робочий час, адаптація трудових відносин, правове регулювання.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Усі сфери життя суспільства так чи інакше піддаються значному впливу глобальних змін. Сучасний ринок праці не є винятком і відповідно швидко адаптується до якісно нових процесів – цифровізації та автоматизації трудових відносин, розвитку і впровадження інноваційних технологій, політичних та економічних криз, інших зовнішніх чинників (наприклад, пандемія COVID-19 та ведення повномасштабної війни РФ проти України) тощо. Нефіксований робочий час у таких реаліях стає важливим елементом ринку праці, що сприяє оперативному реагуванню на змінні умови праці, зберігаючи при цьому гнучкість та ефективність. Нефіксований робочий час є відносно новим видом регулювання праці в Україні, що, на нашу думку, найбільше відповідає воєнним реаліям сьогодення України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В контексті активних процесів диджиталізації та зовнішніх загроз, зокрема, війни в нашій державі, ринок праці зазнає значних змін, а тому гостро постає питання правового регулювання нового виду трудового договору – трудового договору з нефіксованим робочим часом як інструменту адаптації до сучасних умов життя. З прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання трудових відносин з нефіксованим робочим часом» від 18 липня 2022 року [1] було запроваджено значні нововведення у діюче трудове законодавство України, з огляду на що актуальність цього питання перейшла з теоретичної площини у практичну та потребує якісного дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є висвітлення основної